

- „Hogyan született a háborúból forradalom?”
Tüntetés a háború ellen. Háború vagy forradalom (Az első világháború 136. és 138. old.)
Képelemzés: TK 186., 188., 190. és 139. oldal

V. *Összefoglalás* (a tanár mondja el): A forrásanyagok elemzésével kiegészítettük ismeretünket az imperializmus koráról. Láthattatok, hogy az imperializmus korszakában a kapitalista rendszer a társadalmi fejlődés akadályává vált, ezért a társadalmi fejlődés érdekében meg kell dönteni! Erről majd 8. osztályban fogtok tanulni. Az órán munkaeszközként csak könyveket használtunk. Barátaitokká váltak ezek a könyvek már az előző órákon is.

VI. *Értékelés*

VII. *Házi feladat*: A következő órán összefoglaljuk a fejezetet. Kérek egy kiselőadást: Miért volt szükség új típusú munkaspártra? Bármelyik könyvből felkészülhettek, amelyiket ma itt használtuk. Készüljétek fel dramatizált játéokra a verduni csatáról! (Szintén a szaktantermi könyvtárolmányból.)

Az órán felhasznált könyvek:

- Dürr Béla–Nagy Erzsébet: Történetek a legújabb korból 8. oszt. (Tankönyvkiadó, 1978.)
Deveszeriné-Major József: Történetek az új korból 7. o. (Tankönyvkiadó, 1978.)
Ruffy Péter: Hazánk szíve Budapest (Móra, 1982.)
Varga Csaba: Vér és arany (Móra, 1982.)
Középiskolai történelmi olvasókönyv V. (Tankönyvkiadó, 1966.)
Középiskolai történelmi olvasókönyv IV/2. (Tankönyvkiadó, 1970.)
Koroknai Zsuzsa: Így élt Lenin (Móra, 1977.)
Varga Katalin: Lenin lámpácskái (Móra, 1977.)
Földes Péter: A Nagy Október (Móra, 1977.)
Gondos Ernő: Az első világháború (Móra, 1982.)

SOMOGYI JÓZSEFNÉ
Berkesz

A tőszámnevek gyakorlásának néhány formája az oroszórán

Az orosz nyelvet tanítók jól tudják, hogy a számnevek elsajátítása igen nehéz feladat; sok időt, energiát kíván tanártól, tanulótól egyaránt. Mivel azonban nagyon gyakran fordulnak elő különböző szövegekben – főként a mindennapi élettel kapcsolatos szituációs beszélgetésekben –, ezért alapos elsajátításukra nagy szükség van a zavartalan kommunikációhoz.

A számnév az egyetlen olyan szófaj, amelyet általában nem érthetünk meg a szituációból, a szövegtörzsekből. Gyorsan és pontosan meg kell értenünk a hallott számnévet, és válaszainkban is pontosan kell használnunk ezeket a szavakat, nem helyettesíthetjük szinonimákkal. Hogy ezt a célt elérjük, igen sokat kell gyakorolnunk a számnevek használatát.

Írásomban csak a tőszámnevek gyakorlásával foglalkozom, hiszen ezek pontos ismerete után a sorszámnévek elsajátítása már nem jelenthet különösebb problémát.

A gyakorlatok megválasztásában törekszem arra, hogy a feladatok (lehetőség szerint) játékosak legyenek, és minden egyes tanuló aktívan vegyen részt a munkában.

1. Különböző számokat mondok egymás után, s ezeket a tanulók számjegyekkel leírják. A feladatot nehezíthetjük a beszédtempó gyorsításával. Gyengébb képességű osztályokban viszont segíthetünk a számnevek ismétlésével, a lassúbb beszédtempóval. Hasznos lesz, ha először olyan számnevek megértését gyakoroltatjuk, melyeket gyakran összetévesztenek tanulóink.

Például:

двенадцать — двадцать
тринадцать — тридцать
пятнадцать — пятьдесят

2. Minden tanuló leír a füzetébe néhány számot, s felkészül felolvasáukra. Egy tanulót kiválasztunk, aki diktálni fog az osztálynak. (Lényegében azonos típusú az előző feladattal, csak a tanárt most a tanuló helyettesíti.)

A tanár szerepe a korrigálásra, ellenőrzésre szorítkozik.

A megoldás ellenőrzése igen egyszerű és gyors az írásvetítő segítségével, ha a tanulókkal együtt a tanár is írja egy fóliára a számokat.

3. Felsőbb osztályokban már nemcsak elszigetelt számokat, hanem összedadásokat, kivonásokat tartalmazó mondatokat is diktálhatunk (illetve diktáltathatunk).

Például:

Деятнадцать и тридцать два будет пятьдесят один (19+32=51)
Десяносто восемь минус сорок два будет пятьдесят шесть. (98-42=56)

Mindhárom feladat előnye, hogy valamennyi tanuló azonos aktivitással vesz részt a munkában. Lényeges momentum az is, hogy a gyerekek versenyezhetnek: Ki érti meg legjobban a számneveket?

4. A táblára vagy fóliára előre felírjuk a számneveket számokkal és betűkkel is, de összekeverve. Feladat: Keressétek meg a számok betűvel írott alakját!

Egy-egy tanuló a táblánál dolgozik, a többiek pedig fehér és fekete értékű lapokkal jelzik a megoldás helyességét.

5. Egy tanuló a táblánál áll. Társai felváltva számokat mondanak, melyeket számjegyekkel le kell írnia. Ha hibázik, leül. A feladatot másik tanuló folytatja. Az lesz a győztes, aki több számot le tudott írni. (Párosával is dolgozhatnak a táblánál.)

6. Negyedik, esetleg ötödik osztályban alkalmazható játék: A tanulók kört alkotnak. Egyikük kezében labda van. Magyarul mond egy számnevet, és ezzel egyidejűleg dobja a labdát valamelyik társának, akinek oroszul kell mondania ezt a számnevet. Ha téved, kiesik a játékból.

A játék előre meghatározott (rövid) ideig tart. Célzerű, ha egyszerre két-három csoport is játszik, ha a tanterem ezt lehetővé teszi.

7. Szintén alsóbb osztályokban végezhető a következő gyakorlat. Az osztályt két csoportra osztjuk. Az egyik csoportnak a páros számok, a másiknak a páratlan számok hallatára kell felugrania. Lehetőleg ne a tanár, hanem egy szép kiejtéssel beszélő tanuló mondja a számokat.

8. A tanár számolni kezd valamilyen egyszerű logikai szabály szerint. Aki felfedezi a szabályt, szóban folytatja.

Például: *два, четыре, шесть ...*

Vagy: *три, пять, восемь, десять.*

(Természetesen maguk a tanulók is mondhatnak ilyen feladatokat.)

9. Fóliára felírunk néhány számnevet betűkkel. Először kórusban elolvastatjuk. A tanulók feladata a továbbiakban: Írjátok le a füzetetekbe emelkedő számsorrendbe a látott számneveket!

10. Játék a dobókockával.

A tanuló párosával játszhatnak – egyidejűleg. Az egyik tanuló dobja a kockát, és kérdezi:

Сколько это?

Társának felelnie kell a kérdésre.

Felsőbb osztályokban nehezíthető a feladat több kocka alkalmazásával. Így már összeadások és kivonások is szerkeszthetők.

Hasonló módon játszhatnak dominókkal is.

11. Az osztályt két egyenlő létszámú csoportra osztjuk. Minden tanulónak van egy előre elkészített számkártyája. A két csoport felváltva mutat egymásnak egy-egy számot. Ha az „ellenfél” hibátlanul megnevezi a mutatott számot, megkapja a szóban forgó számkártyát. Ez a játék is előre meghatározott ideig tart.

Az a csoport lesz a győztes, amelyiknek a végén több számkártyája van.

12. Lottósorsolás.

A játék szabályai lényegében megegyeznek a valódi lottósorsolás szabályaival.

(A technikai feladatokat a vállalkozó tanulókkal előre elvégeztetjük.)

A tanulók a sorsolás megkezdése előtt leírják a füzetükbe azt az öt számot, amelyet megjelöl-
nének a lottón. Így biztosíthatjuk állandó figyelmüket sorsolás közben is. A kihúzott számokat megismételhetjük többször is, de a fordításra, illetve a számjegyek bemutatására csak a játék leg-
utolsó mozzanatában kerüljön sor.

13. A tanár kigondol egy tanuló által is ismert számot. (Felírhatja a tábla belső oldalára is.)
A gyerekeknek rákérdezéssel kell kitalálniuk a gondolt számot.

Például: *Это двенадцать?*

Ha a tanulók már sok számnevet ismernek, a monotonitás elkerülése végett megmondhatjuk, hogy melyik két szám között található ez a kitalálendő szám. (Így takarékoskodunk az idővel is.)

Ez a feladattípus egyúttal jó lehetőséget biztosít a kérdőszó nélküli kérdő mondatok intoná-
ciójának gyakorlására is.

14. A tanulók érdeklődésének felkeltésére, illetve fenntartására igen hatásosan használhatók a
különböző nyelvtörök, mondókák, versikék, dalok, melyekben számnevek is találhatóak. Ilyen anyagot
tankönyveink is bőségesen tartalmaznak.

15. Végül, hádd: szóljak egy tanítványaim által legjobban kedvelt játékról: a számháborúról.

Valamennyien jól ismerjük ezt a játékot úttörőmunkánkból. A szabályok azonosak, de termé-
zetesen a negyedik osztályos tanulók csak egyesével tudják leolvasni a számkártyákon látható négy-
jegyű számokat. A játék nagy előnye, hogy órán kívüli időben, más környezetben (erdőben, park-
ban) szervezzük meg, így sok idő nyerünk a számnevek gyakorlására. A gyermekek nagy lelkesedés-
sel készülnek fel ezekre a délutánokra, s a játék ideje alatt is rendkívül aktívak, jókedvűek. Ez a
jó hangulat hatással van későbbi órai munkájukra is.

Természetesen a leírtakon kívül még igen sokféle módon lehet gyakoroltatni a
számnevek megértését, használatát. Nem hanyagolhatjuk el helyesírásukat sem, ennek
elsajátítására további feladatok elvégzésére van szükség. Gyakorlatomban azonban
előnyben részesítem a szóbeli feladatokat, mert egyrészt a nyelvoktatás középpontjáb-
an a beszéd tanítása áll, másrészt pedig a helyesírási problémák ebben az esetben
megkerülhetők a számjegyekkel való leírhatóság miatt.

Azt hiszem, az sem szorul különösebb indoklásra, hogy jó eredményt csak akkor
érhetünk el ezen a téren is, ha természetesen és gyakran végeztetünk ilyen gyakorlatokat.
(Mégkönnyíti dolgunkat, hogy ezek a feladatok elég rövid időt vesznek igénybe.) Így
elérhetjük, hogy tanulóinknak nem fognak különösebb problémát okozni a számnevek,
nem fognak megtorpanni sem beszédükben, sem olvasás közben egy-egy felbukkanó
számnév miatt.